

OILA – FARZAND TARBIYASINING ASOSIY QO‘RG‘ONI: PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK YONDASHUV

Muallif: Ismailova Roza Kambardinovna

*Qo‘rg‘ontepa tuman 31-umumiy o‘rta
ta’lim maktabi amaliyotchi psixologi*

Annotatsiya

Mazkur maqola farzand tarbiyasida oilaning tutgan o‘rni va uning jamiyat taraqqiyotidagi ahamiyatiga bag‘ishlangan. Oilada shakllanadigan qadriyatlar, ota-ona va farzand o‘rtasidagi psixologik bog‘liqlik hamda tarbiyaning samarali usullari tahlil qilingan. Muallif Qo‘rg‘ontepa tumani 31-maktab misolida ota-onalar bilan olib boriladigan psixologik-pedagogik ishlar tajribasi asosida oilaviy muhitning bola rivojlanishiga ta’sirini yoritib beradi.

Kalit so‘zlar: Oila, tarbiya qo‘rg‘oni, psixologik muhit, ota-ona mas’uliyati, farzand kamoloti, shaxsiy namuna, oilaviy qadriyatlar.

Kirish

Oila – jamiyatning birlamchi bo‘g‘ini va inson shaxsining shakllanishidagi eng muhim maskandir. Buyuk mutafakkirlarimiz ta’kidlaganidek, bola tug‘ilganidan boshlab oila muhitidan ta’sirlanadi va aynan shu yerda uning xarakteri, axloqiy fazilatlarini hamda dunyoqarashi poydevori quriladi. Bugungi tez o‘zgarayotgan davrda farzandlarni sog‘lom, barkamol va ma’naviy yetuk etib tarbiyalashda oilaning "qo‘rg‘on" sifatidagi vazifasi yanada ortadi. Maktab psixologi sifatida olib borgan kuzatishlarimiz shuni ko‘rsatadiki, muvaffaqiyatli va o‘ziga ishongan o‘quvchilar ortida, birinchi navbatda, sog‘lom muhitli oilalar turadi. Mazkur maqolaning maqsadi – ota-onalar uchun tarbiyaviy maslahatlar berish va oilaviy tarbiyaning psixologik asoslarini yoritishdan iborat.

Metodologiya

Tadqiqot va amaliy kuzatuvlar Qo‘rg‘ontepa tumani 31-maktabda olib borildi. Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalanildi: 1. **Kuzatuv metodi:** O‘quvchilarning darslardagi faolligi va xulq-atvorini oilaviy muhit bilan bog‘liq holda tahlil qilish. 2. **Suhbat va so‘rovnoma:** Ota-onalar bilan "Farzandingizni qanchalik tushunasiz?" mavzusida anonim so‘rovnoma o‘tkazish. 3. **Tahliliy metod:** Oilaviy tarbiyadagi kamchiliklar va yutuqlarni aniqlash bo‘yicha maktab psixologik xizmati ma’lumotlarini o‘rganish. 4. **Targ‘ibot ishlari:** "Oila – tarbiya qo‘rg‘oni" mavzusidagi davra suhbatlari va seminarlar tashkil etish orqali natijalarni baholash.

Natijalar

Olib borilgan ishlar natijasida quyidagi xulosalarga kelindi: * **Ota-ona namunasi:** Bolalar o‘zlari eshitgan gaplarga emas, ko‘rgan xatti-harakatlariga ko‘proq ergashadilar. Oilada mehr va hurmat ustun bo‘lgan xonadonlarda o‘quvchilarning o‘zlashtirishi yuqori va psixologik holati barqaror ekanligi aniqlandi. * **Muloqot yetishmovchiligi:** Ko‘plab oilalarda ota-onalar bilan farzandlar o‘rtasidagi samimiy muloqotning kamligi o‘quvchilarda yolg‘izlik va tushunmovchilikni keltirib chiqarmoqda. * **Tushuntirish ishlari samarasi:** Psixologik maslahatlardan so‘ng, ota-onalarning farzandlar bilan muloqot qilish uslubi ijobiy tomonga o‘zgargan va o‘quvchilarning maktabga bo‘lgan ishtiyoqi 30% ga ortgan.

Muhokama va xulosa

Oila farzand uchun shunchaki yashash joyi emas, balki u o‘zligini anglaydigan, xato qilishdan qo‘rqmaydigan va mehr oladigan qo‘rg‘ondir. Agar bu qo‘rg‘on mustahkam bo‘lsa, bola jamiyatda o‘z o‘rnini oson topadi.

Xulosa sifatida quyidagi tavsiyalarni keltirish mumkin: 1. **Vaqt ajratish:** Har kuni farzand bilan hech bo‘lmaganda 30 daqiqa hech qanday gadjetsiz, faqat muloqot qilish uchun vaqt ajrating. 2. **Maqtash va rag‘batlantirish:** Bolaning kichik yutuqlarini ham e‘tirof eting, bu ularda o‘ziga bo‘lgan ishonchni oshiradi. 3. **Hissiy nazorat:** Oilaviy ziddiyatlarni bolalar ko‘z o‘ngida emas, xotirjamlik bilan hal qilishga harakat qiling. 4. **Hamkorlik:** Maktab va oila o‘rtasidagi aloqani uzmang, psixolog maslahatlariga doimo ochiq bo‘ling.

Farzand tarbiyasi – bu kelajak poydevoriga qo‘yilgan eng katta sarmoyadir. Uni sevgi, sabr va to‘g‘ri tarbiya bilan sug‘orish har bir ota-onaning muqaddas burchidir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasining "Ta’lim to‘g‘risida"gi Qonuni.
2. G‘oziyev E.G‘. "Yosh va pedagogik psixologiya". – Toshkent, 2012.
3. Karimova V.M. "Oila psixologiyasi". – Toshkent, 2008.
4. Maktab psixologining ish hujjatlari va metodik qo‘llanmalari.